

UMJETNIČKA INSPEKCIJA NEDJELJNOG OBIŠLA JE GRAD NA RJEČINI KOJI ĆE VRLO SKORO PONIJETI PRESTIŽNU TITULU

Gdje pretpostavka počinje, restauracija staje." Tako, kaže mi Toni Šaina, zaposlen u Hrvatskom restauratorskom zavodu, glasi moto restauratora. Šaina, u trenutku u kojem ga prekidamo za razgovor, pokušava utvrditi položaj jednog vijenca - on je jedan od 15 do 20 restauratorica i restauratora koliko svakodnevno, po osam sati, mjere, crtaju i sitnim alatom, polako i strpljivo prčkaju po štukaturama, freskama i glavama s pročelja riječke Palače šećerane, monumentalne građevine u sklopu Komplexa Benčić koja je sagrađena 1752. godine kao upravna zgrada Rafinerije šećera. Zaštićeno kulturno dobro Republike Hrvatske od 1970., Palača šećerane jedna je od najljepših i najvrednijih baroknih industrijskih građevina u Hrvatskoj, no većina Riječana nikad nije imala priliku zakoračiti onamo, s obzirom da je donedavno bila dio tvorničkog kompleksa, a od propasti dvonice godinama je propadala i ona, zakračunatih vrata. Ispod krovišta, na tavanjskim prostorima, tri restauratorice u zaštitnim odjelima, s kacigama i maskama, nježno stružu po štukaturama, vani je temperatura iznad 30, što se, naravno, itekako osjeti pod krovom. Zagušljivo je, prašnjava i nedostaje zraka, ali restauratori se ne bune, dapače. Ovaj im je posao veliki izazov, mnogima od njih ovo je prva prilika da sudjeluju u tako zahtjevnom, važnom i lijepom projektu. Jedna djevojka, za improviziranim radnim stolom, sjedi i nešto crta. Studentica je Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, sudjeluje u restauraciji i ovaj će joj projekt biti diplomski rad. Toni Šaina kaže da je projekt obnove Palače šećerane usporediv možda jedino s Taborom kad je riječ o tome koliko je posao zahtjevan.

Osim restauratora, u zgradi i oko nje svakodnevno se muva 70-ak radnika koji izvode građevinski dio posla. Vladimir Mihalac, voditelj radova iz slovenske tvrtke VG5 koja je postala izvođač na javnom natječaju, djeluje vrlo ponosno kad pokazuje što su napravili. Pročelje, okrenuto prema cesti, Krešimirovoj ulici, već je gotovo, ali se ne vidi zbog platana i skela. Gotove su i glave na pročelju koje su se očito radile prema pravim ljudima, jer jedna ima čudan madež na licu, današnji bi doktor predložio da ga pregleda, a dobrim je dijelom gotovo i pročelje na unutarnjem dijelu. Voditelj Mihalac kaže da će građevinski dio biti završen do kraja godine. A ponosan je jer je i za njih riječ o zahtjevnom i jedinstvenom projektu kakav nemaš puno prilike raditi u karijeri. Pročelje se radi od vapna, sve se radi od vapna jer se smiju koristiti samo originalni materijali, a s vapnom danas malo tko još radi, beton je davno preuzeo njegovu ulogu. U vapnu se radi predivni teraco u jednoj od dvorana, čime se ne bavi nitko u Hrvatskoj pa su morali pozvati obrtnike iz Italije. Stropove su, zbog specifičnosti materijala, ušivali PVC nitima koje će kasnije, kad se sve stvrdne, izvući. Intervencije građevinske suvremenosti minimalne su - ugrađen je unutarnji teretni lift i, naravno, struja, protupožarna zaštita, uskoro će doći i klimatizacija za koju se također smislilo posebno rješenje da ne strši...

Građevinari cijelo vrijeme surađuju s restauratorima i konzervatorima, ne može se dogoditi roštilj na katedrali. Nakon završetka radova slijedi opremanje i u Palaču šećerane tijekom sljedeće godine, kad će Rijeka ponijeti titulu Europske prijestolnice kulture, preselit će se Muzej grada Rijeke. Postav koji je za tu instituciju zamišljen obrađivat će riječke teme - prvi torpedo na svijetu, Mornarička akademija, Rijeka kao

Rijeka

150 dana uoči Europske prijestolnice kulture.

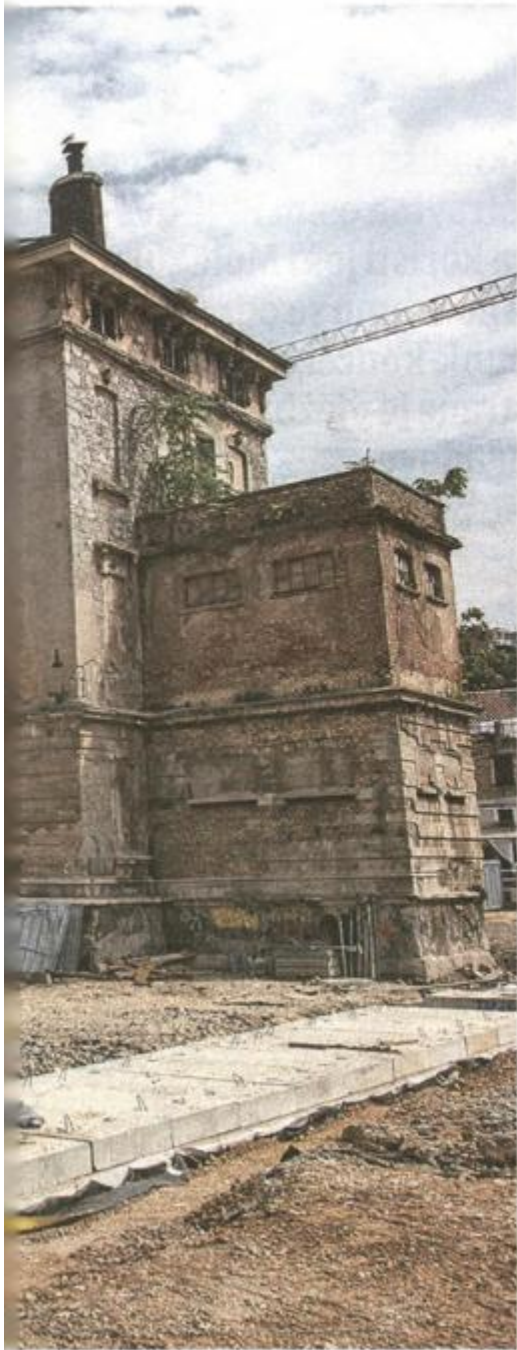
Hoće li sve biti spremno?

Obnavlja se Palača šećerane, jedna je od najljepših i najvrednijih baroknih industrijskih građevina u Hrvatskoj, gradi se nova knjižnica i Dječja kuća, a za desetak dana predstaviti će se i umjetnički program. Titov Galeb neće biti obnovljen, a kritičari upozoravaju da u HNK ne rade zahodi, ali i da propada Teatro Fenice

✂ Luka Benčić ✉ Matija Djanešić/Hanza Media

UREDI RIJEKA 2020
 U uredima EPK radi tim mladih ljudi zadužen za provedbu programa koji je osmišljen kroz sedam programskih pravaca - Dječja kuća, 27 susjedstava, Dopolavoro, Lungomare, Doba moći, Kuhinja i Slatko i slano

VELIKA OBNOVA T-OBJEKTA

Takozvani T objekt, kod izlaza iz Benčića nasuprot HEP-a, postat će, pak, Gradska knjižnica - nakon peripetija sa žalbenim postupcima na natječaju, nekidan su napokon potpisani ugovori s izvođačima, a za desetak dana slijedi uvođenje u radove.

iseljenička luka, povijest gradskog kazališta, riječki neboderi, riječki rock, povijest velikih riječkih kompanija, kao što su Tvornica papira ili Tvornica duhana...

Da, ovako to izgleda danas, 150 dana uoči velikog slavlja u gradu na Rječini koji će 1. veljače 2020. godine i službeno postati Europska prijestolnica kulture. Obišli smo gradilišta koja su trenutačno otvorena, razgovarali s brojnim akterima uključenima u obnovu infrastrukture, analizirali kritike koje se upućuju pripremama.

Riječki EPK nije zamišljen kao festival velikih i glamuroznih događaja i oni koji očekuju Bruce Springsteena na Grobnikom polju (da, to je šala koja je prerasla u glasinu o kojoj se čak počelo ozbiljno pri-

čati u Rijeci), vjerojatno će se razočarati. Zamišljen je, pak, kao platforma za jačanje lokalnih kulturnih kapaciteta i eksperiment s novim kulturnim praksama koje bi trebale usmjeriti razvoj grada u budućnosti. Naravno, ima tu puno stvari koje građani s pravom kritiziraju. Nema suvislih opravdanja zbog zahoda u HNK Ivana pl. Zajca, koji su mjesecima u kvaru. Jedan od najvrednijih riječkih kulturnih spomenika, Teatro Fenice, prvo armiranobetonsko kazalište u Hrvatskoj koje je u privatnom vlasništvu, godinama propada (da, Grad je trebao pronaći način da ga kupi i stavi u funkciju). Turiste koji dolaze u Rijeku i dalje dočekuje neadekvatan kolodvor. To su sve stvari koje će ostati nekim budućim riječkim genera-

“**Riječki EPK nije zamišljen kao festival velikih događaja i oni koji očekuju Springsteena na Grobniku (da, to je šala koja je prerasla u glasinu) bit će razočarani**”

cijama, a i ovim sadašnjim, ostat će mnogo. Primjerice, Palača šećerane.

To je jedan od četiri objekta koji nose transformaciju bivšeg tvorničkog kompleksa u nešto što se može nazvati “art kvart” ili kulturni kvart. U susjednu se zgradu, H objekt, još 2017. uselio Muzej moderne i suvremene umjetnosti, po principu štedljive (9,2 milijuna kuna) “gerilske” arhitekture postupnog osvajanja prostora (projektant je Dinko Peračić), tako da se po pročelju ne bi moglo zaključiti da ovdje stoluje takva institucija. S druge strane, u Ciglenoj zgradi, prema projektu arhitekta Saše Randića, gradi se Dječja kuća, za koju će građevinski i obrtnički radovi također biti gotovi do kraja godine. Takozvani T objekt, kod izlaza iz Benčića nasuprot HEP-a, postat će, pak, Gradska knjižnica - nakon peripetija sa žalbenim postupcima na natječaju, nekidan su napokon potpisani ugovori s izvođačima, a za desetak dana slijedi uvođenje u radove.

Veliki prostor između Palače i Dječje kuće, na kojem je donedavno bilo parkiralište, uredit će se kao trg i zelena površina. Svi ti sadržaji otvarat će se postupno, tijekom 2020. i u slučaju Gradske knjižnice 2021., a riječ je o kapitalnoj investiciji u kulturu koja prati projekt Rijeka - Europska prijestolnica kulture 2020. Umjesto gradnje novih, Grad Rijeka odlučio se za prenamjenu postojećih objekata, što ujedno podrazumijeva revitalizaciju dijela riječke industrijske baštine i značajnu uštedu - kompletna infrastruktura koja prati EPK, a tu je uključen i “nesretni” brod Galeb kojeg još nisu počeli uređivati, procijenjena je na oko 30 milijuna eura, a više od dvije trećine financira se nepovratnim sredstvima iz europskih fondova. Za usporedbu, samo je kompleks Bazena Kantrida stajao dvostruko više, daleko koliko i cijela infrastruktura i programi EPK (još oko 30 milijuna eura) zajedno. Vrijednost radova na Palači šećerane iznosi 44,5 milijuna kuna, stručni nadzor je još oko milijun kuna, a opremanje i ugradnja postava, koji tek slijede, procjenjuju se na 4 i pol milijuna kuna. Idejni projekt za novi stalni postav izradila je dizajnerica Nikolina Jelavić Mitrović, dobitnica nagrade Europski muzej godine za svoj rad na Gradskom muzeju Vukovar i autorica nagradenog postava Muzeja Sinjske alke.

Palača je povukla europska sredstva kroz projekt “Turistička valorizacija reprezentativnih spomenika riječke industrijske baštine”, za koji je prijavljena s bivšim Titovim brodom Galeb, oko kojeg se u Rijeci već neko vrijeme lome koplja. Zajedno su dobili 68,9 milijuna kuna bespovratnih sredstava, a za razliku od Galeba, za koji još nije odlučeno tko će biti izvođač radova, ovdje je već sve jako uznapredovalo. I dok je s Palačom sve išlo relativno glatko, pa je i 10-ak milijuna skuplja cijena od one koja se predviđala prošla mimo radara, vjerojatno zato što dobar dio riječkih gradskih vijećnika ne čita gradske dokumente i materijale za sjednice, s Galebom je situacija nešto složenija. Na zadnjem natječaju (prvi je bio poništen) za rekonstrukciju broda koji će također postati muzej prema projektu Nikoline Jelavić Mitrović najbliže predviđenoj cijeni bila je ponuda Dalmonta iz Kraljevice koja iznosi 46,8 milijuna kuna. To je 13,2 milijuna kuna više od procjene radova koju je za Grad izradila tvrtka Marine and Energy Solutions DIV d.o.o., no riječki gradonačelnik Vojko Obersnel ističe da su za Dječju kuću i Gradsku knjižnicu ponude, pak, bile manje gotovo za 11 milijuna kuna, pa se tu uštedjelo, plus što je država Rijeci za infrastrukturu dala oko 10 milijuna kuna. Međutim, sve to ne znači da je realizacija Galeba, koji u najboljem slučaju može biti gotov tek krajem 2020., neizvjesna.

U ovom trenutku, još se čeka sjednica Gradskog vijeća na kojoj se trebalo odobriti kredit od 44 milijuna kuna za dovršetak Šećerane i Galeba. Tu je zapelo, jer na dvije maratonske sjednice vijećnici su bili podijeljeni (SDP s koalicijskim partnerima u Gradu više nema većinu) pa je glasanje odgođeno za jesen. Zanimljivo je, i definitivno ne ide na čast Vijeću, da se na sjednici

Evidencijski broj / Article ID: 18784803
 Vrsta novine / Frequency: Dnevna
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section:

PALAČA ŠEĆERANE I TITOV GALEB

Palača je povukla europska sredstva kroz projekt "Turistička valorizacija reprezentativnih spomenika riječke industrijske baštine", za koji je prijavljena s bivšim Titovim brodom Galeb, oko kojeg se u Rijeci već neko vrijeme lome koplja. Zajedno su dobili 68,9 milijuna kuna bespovratnih sredstava

INTERIJER DJEČJE KUĆE
 u Ciglenoj zgradi, prema projektu arhitekta Saše Randića, gradi se Dječja kuća, za koju će građevinski i obrtnički radovi također biti gotovi do kraja godine. Bit će to prva Dječja kuća u Hrvatskoj namijenjena populaciji od nula do 12 godina

cama uspostavilo kako dobar dio vijećnika nije imao pojma da Galeb i Šećerana idu "u paketu", kao zajednički projekt, iako je poznato i objavljeno u svim medijima i u gradskim materijalima u protekle četiri godine. Pred vijećnicima, pogotovo onima koji su deciderano protiv Galeba zbog "ideoloških konotacija", nezgodan je izbor. Ako odbace kredit od 44 milijuna kuna, brod se neće obnavljati, ali Grad će svejedno morati pronaći 42 milijuna kuna kako bi dovršio Palaču šećerane i vratio već isplaćeni novac Europskoj uniji. Čak i da odluče da se Palača, koja je pri kraju, neće dovršavati, Grad bi izvođaču, jer ugovori su odavno potpisani, morao platiti penale.

Dal mont, koji je u ovom trenutku najizgledniji izvođač rekonstrukcije Galeba, također zaštićenog kulturnog dobra RH, tvrtka je koja je podigla iz pepela već otpisano brodogradilište Kraljevica, koje je država poslala u stečaj. Odabere li se da će se Galeb raditi tamo, imat će to zanimljivu povijesnu konotaciju, s obzirom da je u tom brodogra-

“
Kako god završila priča s Galebom, kulturni kompleks Benčić u maksimalnom je postotku (treba postaviti promil sumnje, jer s Hrvatskom nikad ne znaš) neupitan

dilištu svojevremeno radio Josip Broz Tito i tamo pokrenuo radnički štrajk. Postav koji je za Galeb zamišljen, u skladu sa suvremenom muzeologijom, nema ideoloških konotacija, no obnova broda svejedno podiže buru na desnici.

Za međunarodnu usporedbu treba spo-

menuti da muzeji komunizma u raznim oblicima već dugo postoje gotovo u svim europskim bivšim komunističkim zemljama i privlače brojne posjetitelje. U bivšoj istočnoj Njemačkoj, recimo, postoje muzeji poput socijalističkog stana iz vremena DDR-a 70-ih i 80-ih, a tu su i oni koji se bave komunističkim tajnim službama, no nikome tamo ne pada na pamet optuživati da se time slavi komunizam.

U Hrvatskoj je, očito, malo drukčiji sentiment. Kako god završila priča s Galebom, kulturni kompleks Benčić u maksimalnom je postotku (treba postaviti promil sumnje, jer s Hrvatskom nikad ne znaš) neupitan. Nakon što su postavljeni noseći čelični stupovi, radovi na Dječjoj kući brzo napreduju - objekt je zamišljen kao "kuća u kući", s idejom da se sačuva vanjska ciglena struktura za koju, pak, tek treba nabaviti fasadne cigle istovjetne onima iz 1899., kad je zgrada napravljena.

Bit će to prva Dječja kuća u Hrvatskoj namijenjena populaciji od nula do 12 godina - aktivnosti koje su za nju predviđene, među

“
Skladišni prostor bivšeg Istravina osim EPK-ovaca koristi još i Molekula, u podrumu se održavaju punk-koncerti, a s druge strane je vježbaonica za bendove

ostalima, izrada su animiranih filmova u filmskom studiju, izrada videoreportaža, stvaranje muzike u glazbenom studiju, igranje videoigrica na velikom platnu projekcijske dvorane, izrada videoigara, dizajn proizvoda i njihovo printanje putem 3D printera, pripovjedno kazalište u malom amfiteatru na krovu, slatko interaktivno kazalište za bebe, izrada lutki, terapeutsko kazalište i posebno prilagođene filmske projekcije za djecu s teškoćama u razvoju, svakodnevne projekcije dječjih filmova... Kako nam je rekao voditelj radova Borna Večeraj, građevinski dio bit će gotov do kraja studenoga, a obrtnički do veljače iduće godine. Nakon toga slijedi opremanje i otvaranje tijekom 2020. Rekonstrukcija će stajati 41,7 milijuna kuna ukupno. Za novu Gradsku knjižnicu, koja će se napokon preseliti u adekvatnu zgradu, potpisan je krajem kolovoza ugovor s tvrtkom VG5 - radovi su vrijedni 54,8 milijuna kuna, od čega je iz fondova EU osigurano 38 milijuna, a ostatak iznosa osiguravaju Grad Rijeka i Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU. Knjižnica će biti dovršena početkom 2021., što je, iako preskače godinu Europske prijestolnice kulture, u skladu s ranije zacrtanim planovima. Budući art kvart, ili kvart kulture, najveći je infrastrukturni zahvat koji prati EPK inajveća materijalna ostavština nakon što "cirkus ode iz grada".

Projekt EPK prate i manji infrastrukturni zahvati - u centru grada, u prostoru bivše prodavaonice Bernardi, uredio se i već je godinu u funkciji Ri Hub, prostor za coworking, manje konferencije, izložbe, bazare, kazališne predstave... Mjesečno ga, kao coworking prostor, koristi 30 do 40 ljudi, uglavnom freelanceri iz sektora kreativnih industrija, koriste ga i brojne građanske inicijative, služi kao učionica u sklopu EPK, za radionice, predavanja i slično. Na Delti, na prostoru riječke luke, već se neko vrijeme koristi skladišni prostor Exportdrva koji će 2020. služiti za velike izložbe i druge sadržaje. Trgovačko društvo Rijeka 2020, koje provodi programski dio projekta Europske prijestolnice kulture (od toga treba razdvojiti infrastrukturni dio, za koji je zadužen Grad Rijeka), uselilo se u susjedni skladišni prostor bivšeg Istravina. Ta je zgrada postala prava mala kreativna oaza - osim EPK-ovaca, koristi je još i Molekula, u podrumu se rade HC punk-koncerti, s druge strane je vježbaonica za riječke bendove, na katu je Delta lab koji se bavi arhitektonskim i urbanističkim djelovima riječke priče, tu je i off prostor HNK Ivana pl. Zajca u kojem se rade probe i postavljaju manje kazališne predstave...

U uredima EPK, na postavljanju programa, radi tim mladih ljudi, ekipa zadužena za provedbu programa koji je osmišljen kroz sedam različitih programskih pravaca - Dječja kuća, 27 susjedstava, Dopolavoro, Lungomare, Doba moći, Kuhinja i Slatko i slano. Uredi su "pet friendly" pa se dnevno ovuda mota šest, sedam pasa. Njihov rad, zasad, nije previše vidljiv, jer, prema propisima Europske komisije, cjelovit program za 2020. smiju objaviti tek u rujnu, da se ne bi skrenula pozornost s ovogodišnjih prijestolnica kulture. Neke stvari, doduše, već su vidljive i pokazuju u kojem će se smjeru ići - učionica EPK konstantno ima sadržaje, pokrenut je sjajan dječji festival Tobogan, festival etnoglazbe i etnokuhinje Porto etno, koji će se u trećem izdanju održati idući vikend, ciklus Furioza, u susjedstvima se rade pilot-festivali... ✓